

Leesvaardigheid Frans op C1-niveau

Eric Kok (Hogeschool Windesheim Zwolle)
Christine Vidon (Noordelijke Hogeschool Leeuwarden)
Frans Carré (Fontys Lerarenopleiding Tilburg)

juli 2012

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Hoofdstuk 1 - Beschrijving van het onderzoek	6
Hoofdstuk 2 - Resultaten.....	7
2.1 Resultaten studentenenquêtes	7
2.2 Resultaten interviews lerarenopleiders Frans.....	10
Hoofdstuk 3 - Conclusies en aanbevelingen	13
Tot slot.....	18
Geraadpleegde literatuur	19
Bijlagen	20
Bijlage 1 - Projectplan Implementatie Kennisbasis Frans (VLoF / Expertisecentrum MVT) Leesvaardigheid C1	20
Bijlage 2 - Studentenvragenlijst	25
Bijlage 3 Vragenlijst docenten	32

Inleiding

De kennisbasis voor Frans is vorig jaar gelegitimeerd¹. Binnen de opleidingen is enthousiast gewerkt aan de implementatie van de kennisbasis in het curriculum. De snelheden waarmee de opleidingen dat doen variëren, maar feit is dat de kennisbasis leeft. De eerste toetsen in de vorm van een pretest zijn inmiddels ook geweest. De resultaten daarvan zijn bemoedigend te noemen.

Maar ook is gebleken dat we in de toekomst tegen een belangrijk probleem zullen oplopen. In de officiële kennisbasis wordt gesproken over een beoogd eindniveau dat voor leesvaardigheid C1 is en voor de andere vaardigheden (luistervaardigheid en de productieve vaardigheden) "tussen B2 en C1" is vastgelegd. Daarmee wordt een soort B2+ nagestreefd, het tussenniveau zoals dat door de Raad van Europa in de handleiding bij de Europese niveaus genoemd wordt, maar niet nader gedefinieerd, of slechts in zeer globale termen.²

Veel instellingen meten dit niveau door middel van DELF-toetsen (B2). Voor het meten van het niveau C1 bestaat DALF, maar omdat C1 alleen voor de receptieve vaardigheden wordt gevraagd, kan geen gebruik worden gemaakt van DALF, want deze toets toetst ook de overige vaardigheden op C1-niveau, hetgeen niet gevraagd wordt in de Kennisbasis. Daarnaast bestaan er aanwijzingen, gebaseerd op praktijkervaringen van lerarenopleiders Frans, dat C1 niet voor alle studenten haalbaar is, ofschoon er ook studenten zijn die C1-niveau wel halen. De vraag die dan ontstaat is: is C1-niveau leesvaardigheid voor alle studenten aan het eind van de bacheloropleiding Frans haalbaar en zo ja onder welke voorwaarden?³

Parallel aan deze constatering kreeg de VLoF⁴ het bericht dat het *Expertisecentrum Moderne Vreemde Talen* (ICLON, Universiteit Leiden) de opdracht had gekregen om de implementatie van de kennisbasis bij de diverse opleidingen te ondersteunen. De VLoF vulde hierin een bemiddelende rol. In enkele bijeenkomsten waarin Alessandra Corda (projectleider Expertisecentrum MVT) en het bestuur van de VLoF participeerden, hebben we bovenstaande problematiek verkend en zijn gekomen tot de formulering van dit project.

¹ Kennisbasis Nederlands Engels Duits Frans Spaans (2009), zie http://www.hbo-raad.nl/hbo-raad/publicaties/doc_download/1066-kennisbasis-nederlands-engels-duits-frans-spaans-voor-de-lerarenopleiding-voortgezet-onderwijs

² Conseil de l'Europe (2011). *Relier les examens de langues au Cadre européen commun de référence pour les langues : Apprendre, enseigner, évaluer* (CECRL). Strasbourg, Division des Politiques Linguistiques.

³ Beheersingsniveau op C1: De student kan langere, complexe, feitelijke, opiniërende en literaire eigentijdse (van na 1945 daterende) teksten begrijpen en het gebruik van verschillende stijlen onderkennen. Hij kan enigszins specialistische artikelen en technische instructies (bijvoorbeeld gebruiksaanwijzingen) begrijpen ook als onderwerpen buiten het eigen vakgebied vallen. (Kennisbasis 2009, p. 46)

⁴ Vereniging van Lerarenopleiders Frans

De projectgroep heeft dus onderzocht onder welke voorwaarden het C1-niveau voor leesvaardigheid gerealiseerd kan worden. In dit verslag worden de bevindingen van het onderzoek gepresenteerd, uitgevoerd door de projectgroep en ondersteund door de klankbordgroep.

De projectgroep: Eric Kok (Hogeschool Windesheim Zwolle); Christine Vidon (Noordelijke Hogeschool Leeuwarden); Frans Carré (Fontys Lerarenopleiding Tilburg)

De klankbordgroep: Florence Gaillard en Sonja Heebing (Hogeschool Utrecht); Nakry Im (Hogeschool Rotterdam); Zineb Lekbir (Hogeschool van Amsterdam).

Hoofdstuk 1 - Beschrijving van het onderzoek

In de inmiddels op alle talenopleidingen geïmplementeerde kennisbasis wordt voor Frans leesvaardigheid het relatief hoge beheersingsniveau C1 gehanteerd. Is dat niveau voor alle studenten aan het eind van de bacheloropleiding Frans haalbaar? Uitgaande van deze vraag heeft de projectgroep onderzocht onder welke voorwaarden het C1-niveau voor leesvaardigheid gerealiseerd kan worden.

Daartoe zijn twee vragenlijsten uitgezet: een vragenlijst gericht op abiturienten van de bacheloropleiding of beginnende masterstudenten (een web-based enquête in Formdesk, te vinden onder de link https://www.formdesk.nl/windesheimoso/Studenten_C1; zie ook bijlage 2), een andere vragenlijst gericht op de lerarenopleiders zelf. Deze vragenlijsten zijn door de projectgroep ontwikkeld in nauwe samenspraak met Alessandra Corda van het Expertisecentrum MVT. Aansluitend is er inhoudelijk op gereflecteerd door een klankbordgroep van collega-opleiders Frans in den lande.

De vragenlijsten zijn in maart 2012 verspreid onder alle studenten Frans van lerarenopleidingen die de eindtoets Leesvaardigheid hebben afgelegd. Er zijn 37 reacties binnengekomen. Na filtering van niet volledig ingevulde enquêtes (de ondervraagden konden de enquête halverwege afbreken, en in sommige gevallen hebben ze hem niet meer verder ingevuld) houden we 33 volledig ingevulde en bruikbare responsen over.

Van april tot juni 2012 zijn een aantal lerarenopleiders Frans van de hogescholen die de opleiding Frans aanbieden geïnterviewd aan de hand van de voor dit doeleinde ontwikkelde vragenlijsten.

Het eindproduct bestaat uit twee delen: ten eerste een verslag van de resultaten van de vragenlijsten en interviews; ten tweede een beschrijving van de voorwaarden om het beoogde C1-niveau leesvaardigheid te behalen en van de voorwaarden waaraan oefen- en toetsmateriaal binnen het curriculum moet voldoen. In het projectplan⁵ was er ook nog sprake van een derde deel, voorbeelden van een toetsmatrijs en van DALF C1-toetsen. Dit deel is tijdens de uitvoering van het project komen te vervallen. In de conclusie wordt deze keuze toegelicht.

⁵ Zie bijlage 1.

Hoofdstuk 2 - Resultaten

2.1 Resultaten studentenenquêtes

De vragenlijst⁶ is in maart 2012 verspreid onder alle studenten Frans van lerarenopleidingen die de eindtoets Leesvaardigheid hebben afgelegd. Er zijn 37 reacties binnengekomen.

Op maandag 4 juni 2012 is de projectgroep in Utrecht bijeengekomen. Om de voorwaarden te kunnen bepalen die noodzakelijk of wenselijk zijn voor het behalen van het C1-niveau voor leesvaardigheid hebben we een aantal verbanden vastgesteld die we zouden willen onderzoeken. De belangrijkste zijn:

1. C1-niveau – Franstaligheid (Hebben Franstalige studenten meer kans op het behalen van C1-niveau voor lezen?)
2. C1-niveau – andere Bacheloropleiding / masteropleiding (Hebben studenten die een andere Bachelor of masteropleiding hebben gevolgd voorafgaand aan de Bacheloropleiding Frans meer kans om het C1-niveau voor lezen te halen?)
3. C1-niveau – buitenlandverblijf (Hebben studenten die langdurig in een Franstalig land zijn geweest meer kans op het behalen van het C1-niveau voor lezen?)
4. C1-niveau – leesgewoontes (Hebben studenten die zichzelf omschrijven als regelmatige of verwoede lezer een groter slagingspercentage op C1 voor lezen?)
5. C1-niveau – Europees taalportfolio (Hebben studenten die systematisch werken of gewerkt hebben met een taalportfolio, gebaseerd op het Europees Referentiekader, meer kans op het behalen van het C1-niveau voor lezen?)

Daarnaast hebben we geanalyseerd welke activiteiten volgens de studenten het meest effectief zijn voor de ontwikkeling van hun leesvaardigheid. Op grond van de ingevulde activiteiten hebben we getracht de belangrijkste activiteiten te achterhalen. De uitvoering van deze activiteiten zouden dan de voorwaarden zijn waaraan een programma Leesvaardigheid met als einddoel C1 moet voldoen.

⁶ Zie bijlage 2.

Bij de analyse van de gegevens stuiten we gelijk al op een groot probleem. Het is niet vast te stellen hoeveel studenten daadwerkelijk het C1-niveau hebben gehaald volgens de beschrijving van het Europees referentiekader of zijn Franse equivalent DALF C1. Van de 33 respondenten geven er slechts 6 aan dat ze de DALF C1 toets hebben gemaakt, en 8 de TCF C1 toets.⁷ Daarnaast leidt de score die ze aangeven in enkele gevallen tot verwarring (bijvoorbeeld 12/12 op TCF, dat is een niet bestaande score). Het is in sommige gevallen dus moeilijk te achterhalen of de respondenten het C1-niveau gehaald hebben. Een aantal respondenten geeft ook aan dat ze het resultaat niet weten.

Het merendeel van de respondenten heeft echter andere toetsen Leesvaardigheid gemaakt: nu eens op B2-niveau, dan weer op B2+ niveau, soms zonder niveau-aanduiding. In al deze gevallen betreft het eigen toetsen van de opleiding, of in een enkel geval zelfs een leesdossier. Kortom, in slechts een paar gevallen kunnen we met zekerheid zeggen dat het C1-niveau voor lezen bereikt is. Hierbij speelt ook nog mee dat Franstaligen de DALF C1 toets niet mogen maken (dat is bepaald door het Franse ministerie van Onderwijs). Een bijkomstigheid waar de projectgroep geen rekening mee heeft gehouden. Aangezien er een aantal Franstalige studenten de enquête ingevuld heeft, zijn deze gegevens niet bruikbaar.

De diversiteit in toetsing geeft te denken. In de Kennisbasis wordt voor lezen C1 gesteld als einddoel. Als de 33 respondenten representatief gezien mogen worden voor de stand van zaken op de tweedegraads Lerarenopleidingen Frans in Nederlands, dan kunnen we concluderen dat lang niet alle opleidingen zich aan dit einddoel houden: ze toetsen op B2 dan wel B2+ niveau of ze gebruiken een eigen alternatieve toets of toetsvorm zonder expliciete niveau-aanduiding. De door ons gewenste analyse is dus feitelijk onmogelijk: zonder betrouwbare gegevens over het aantal studenten van wie we met zekerheid kunnen zeggen dat ze C1-niveau voor lezen gehaald hebben, is het onmogelijk om de eerder genoemde verbanden te kunnen leggen, laat staan om voorwaarden voor het behalen van C1-niveau voor Leesvaardigheid te formuleren. Wat kunnen we dan wel uit de studentenenquêtes halen?

⁷ De DALF en TCF toetsen worden geadmistreerd door het *Centre international d'études pédagogiques* (CIEP) voor het Franse Ministerie van Onderwijs. Beide toetsen zijn aan de ERK niveaus gelinkt. Het verschil is dat de kandidaten voor DALF van tevoren moeten aangeven voor welk ERK niveau ze de toets willen maken. Er zijn namelijk verschillende versies van DALF, voor de 6 ERK niveaus. Van de TCF bestaat maar één versie, met vragen op verschillende ERK-niveaus. De TCF is dus eigenlijk ontwikkeld als *placement test*. DALF C1 toetst lees-, schrijf-, spreek- en luistervaardigheid en duurt in totaal 4 uur (waarvan 50 minuten voor leesvaardigheid). TCF toetst verplicht luistervaardigheid, taalstructuren en leesvaardigheid; spreek- en schrijfvaardigheid zijn optioneel. In totaal duurt de TCF 90 minuten (waarvan 45 minuten voor leesvaardigheid). Alle TCF-toetsen worden door het CIEP gecorrigeerd. Voor DALF zijn er in Nederland speciaal opgeleide examinatoren. De afname van toetsen wordt in Nederland door de Frans-Nederlandse academie gecoördineerd.

De respondenten hebben een top 5 samengesteld, op basis van een keuzelijst, van activiteiten die volgens hen het meest effectief geweest voor de ontwikkeling van hun leesvaardigheid. De ingevulde activiteiten zijn zeer divers. Er is één activiteit die eruit springt, namelijk 'veel lezen in de vrije tijd'. Deze activiteit wordt 6 maal op nummer 1 gezet (en is dus in hun ogen de belangrijkste activiteit), 3 maal op nummer 2, 5 maal op nummer 3, 3 maal op nummer 4 en 5 maal op nummer 5.

Een goede tweede in belangrijkheid is 'zelf teksten kiezen'. Deze wordt door 6 respondenten op nummer 1 gezet, door 2 op nummer 3, door 2 op nummer 4 en door 2 op nummer 5.

Wat betreft de overige activiteiten vallen er weinig steekhoudende conclusies te trekken uit de top 5 van de studenten. Veel activiteiten worden slechts enkele malen genoemd (3 maal of minder), en op steeds wisselende posities.

Opmerkelijk is verder dat slechts 3 respondenten aangeven met het Europees taalportfolio te werken of gewerkt te hebben. Dit is des te opmerkelijker omdat veel studenten 'zelf teksten kiezen' – een typische portfolio-activiteit – in hun top 5 zetten.

2.2 Resultaten interviews lerarenopleiders Frans

Zes hogescholen hebben gereageerd op de vraag of we ze mochten interviewen over hun programma Leesvaardigheid op de opleiding, te weten:

1. HAN (Martine Bourgy, Mireille van der Elst)
2. Fontys (Frans Carré)
3. NHL (Marc Rabbah, Christine Vidon)
4. Windesheim (Eric Kok)
5. HU (Charline Rouffet)
6. Hogeschool Rotterdam (Nakry Im)

De resultaten en bevindingen zijn gebaseerd op interviews⁸ die gehouden zijn op elke hogeschool met opleiders die nauw betrokken zijn bij het ontwikkelen van het programma taalvaardigheid en/of lesgeven in de taalvaardigheden.

We hebben bewust gekozen om de namen van de hogescholen niet te noemen in de beschrijving van de resultaten. Dit in verband met de anonimiteit.⁹

Hieronder volgen de belangrijkste uitkomsten van de interviews.

Niveau van eindtoetsing Leesvaardigheid: externe en interne toetsen¹⁰

Van de 6 hogescholen toetsen er 5 leesvaardigheid op B2-niveau (externe toetsing) en 1 op C1 (extern TCF). Daarnaast geven alle opleidingen eigen toetsen op B2+/ C1-niveau.

De meeste van deze opleidingen hebben een commissie (meelezers vanuit het vak of een toetscommissie) die de interne toetsen checkt op niveau, validiteit en betrouwbaarheid.

Eén opleiding gebruikt een leesdossier als (eind) toetsinstrument, een andere opleiding gaat hier volgend jaar ook mee beginnen.

De keuze van een aantal opleidingen voor interne toetsing op het eindniveau ligt vaak aan het feit dat de onderwerpen op C1-niveau van DALF of TCF niet aansluiten bij de interesse van de studenten of "te academisch, intellectualistisch en filosofisch van aard" worden bevonden. Opleiders willen graag meer teksten die over onderwijs gaan, het (toekomstig) werkveld van studenten aan lerarenopleidingen.

Twee opleidingen toetsen op eindniveau voor leesvaardigheid middels een externe toets én een eigen toets.

⁸ Voor de interviewvragen zie bijlage 3.

⁹ We willen ervoor waken dat er een beeld ontstaat van hogescholen die het predicaat 'C1-waardig' krijgen en zij die dit niet krijgen.

¹⁰ Met externe toetsen wordt bedoeld: internationaal gevalideerde en gebruikte toetsen (voor Frans zijn dat de DELF/DALF en de TCF toetsen). Interne toetsen zijn de toetsen die de opleidingen zelf ontwikkelen.

Een aantal opleidingen toetst niet op C1 of kan geen harde bewijzen aanleveren dat ze dat doen. Ook dient aangemerkt te worden dat het toetsen met de externe DALF C1 toetsen geen garantie is dat de student ook daadwerkelijk C1-niveau voor Leesvaardigheid heeft gehaald. De student kan namelijk een onvoldoende score voor een bepaalde vaardigheid (bijv. lezen) compenseren met andere vaardigheden, als de eindscore maar boven de 50 van de 100 punten uitkomt, en als op geen enkele vaardigheid lager dan 5 punten wordt gescoord. Zo kan een student met 6 / 25 op Leesvaardigheid toch nog C1-niveau halen volgens de DALF norm.

Gebruik van taalportfolio

Eén van de 6 opleidingen gebruikt een taalportfolio gekoppeld aan toetsing, één gebruikt een taalportfolio met een vrijblijvend karakter. De andere 4 gebruiken geen portfolio. Alle opleidingen zeggen wel het belang van een taalportfolio in te zien en er graag mee te gaan werken.

Gebruikte methodes voor taalvaardigheid/leesvaardigheid

De methode *Réussir le DELF/DALF* (van uitgeverij Didier) wordt gebruikt op de helft van de opleidingen. Daarnaast worden ook bovenbouwmethodes ingezet in het eerste jaar van de opleidingen.

Gebruikte werkvormen voor taalvaardigheid/leesvaardigheid

De ingezette werkvormen zijn gevarieerd. Er wordt veel gewerkt aan leesstrategieën. De studenten moeten ook vaak presenteren. Elke opleiding geeft wel een voorbeeld van een "pareltje".

Belang van lezen in de vrije tijd

De opleiders zijn van mening dat het lezen in de vrije tijd van kranten, tijdschriften en boeken een positieve bijdrage levert aan het leesvaardigheidsniveau van de student. Over het lezen van andere bronnen zoals wetenschappelijk literatuur, sociale media en Franse ondertitels bij films zijn de meningen verdeeld.

Belang van lezen voor de opleiding

De antwoorden hierop geven hetzelfde beeld. De opleiders vinden het belangrijk om de studenten zelf teksten te laten kiezen, dit is conform de taalportfolio-gedachte. Toch gebruikt maar één opleiding een taalportfolio als toets/ of voorwaardelijk instrument¹¹. Andere opleidingen gebruiken een leesdossier of laten teksten kiezen en presenteren zonder daar een portfolio aan te koppelen.

Leesactiviteiten

Als meest zinvol worden de volgende activiteiten gekozen door de opleiders:

- het beantwoorden of maken van begripsvragen

¹¹ In het laatste geval moet de student aan de eisen van het taalportfolio voldaan hebben om aan de toetsen te mogen deelnemen.

- het oefenen van leesstrategieën
- nieuwe woorden in het woordenboek opzoeken

Verdeling van tijd tussen de vaardigheden

De opleiders geven aan ongeveer evenveel tijd te besteden aan elke vaardigheid. De studenten geven aan het langst met leesvaardigheid bezig te zijn (19 van de 31 respondenten). Lezen kost de studenten wellicht meer tijd dan de opleiders inschatten.

Belang van woordenboekgebruik

Het kunnen hanteren van een woordenboek wordt belangrijk gevonden door 5 van de 6 opleidingen. Eén opleiding heeft een omvangrijk vertaalprogramma in het curriculum opgenomen. Er is een verschil in het soort woordenboek dat belangrijk geacht wordt: Frans-Frans vindt iedereen belangrijk, Frans-Nederlands vinden de meeste belangrijk (5 van de 6 opleidingen), Nederlands-Frans wordt minder belangrijk gevonden.

Onderzoeksvaardigheden

4 van de 6 opleidingen gebruiken Franse teksten als bronnen voor de training in onderzoeksvaardigheden.

Hoofdstuk 3 Conclusies en aanbevelingen

De hoofdvraag van dit onderzoek was onder welke voorwaarden het C1-niveau voor leesvaardigheid gerealiseerd kan worden. Om deze hoofdvraag te kunnen beantwoorden is het essentieel om eerst te kunnen vaststellen hoeveel respondenten, en welke 'soort' studenten¹², daadwerkelijk C1-niveau voor Lezen hebben gehaald. Uit het verslag van de resultaten van de studentenenquêtes is gebleken dat we dit niet kunnen vaststellen, gezien de diversiteit in toetsvormen en -niveau.

De antwoorden van de ondervraagde lerarenopleiders ondersteunen deze bevinding. Er bestaat op de verschillende lerarenopleidingen geen, of weinig eenheid in toetsvorm en -niveau wat betreft Leesvaardigheid. De een toetst de studenten op B2-niveau, de ander op B2+ en een andere op C1-niveau; de een gebruikt de DELF of DALF toetsen, de ander de TCF toets of een leesdossier. Kortom, de eenheid is ver te zoeken.

Naast deze diversiteit in toetsing constateren we op grond van de interviews met de opleiders een diversiteit in het programma voor leesvaardigheid. Wat kunnen we dan wel concluderen als we de ingevulde vragenlijsten en de antwoorden van opleiders naast elkaar leggen? Hieronder enkele – zij het voorzichtige – conclusies.

- Het werken met een taalportfolio lijkt door alle ondervraagden belangrijk te worden gevonden. Studenten geven dit impliciet aan door in hun top 5 van belangrijkste leesactiviteiten 'veel lezen (in de vrije tijd)' en 'zelf teksten kiezen' een hoge notering te geven. Deze activiteiten zijn een belangrijk onderdeel van het taalportfolio-leren. Opleiders geven aan graag met een taalportfolio te willen werken en dit ook belangrijk te vinden.
- Ondanks bovenstaande conclusie wordt er slechts mondjesmaat met het taalportfolio gewerkt: slechts 1 opleiding doet dit daadwerkelijk, en van de geïnterviewde studenten werken er slechts 3 mee.
- Het is slecht gesteld met de externe validering van het eindniveau leesvaardigheid. Na analyse van onze gegevens, die toch afkomstig zijn van een representatief deel van studenten en docenten aan de lerarenopleidingen Frans in Nederland, kunnen wij

¹² Bijvoorbeeld studenten die veel in hun vrije tijd lezen, lange tijd in een Franstalig land zijn geweest, etc.

slechts vaststellen dat het waarborgen van het C1-niveau door middel van internationaal gevalideerde toetsen eerder uitzondering dan regel is.

- De lerarenopleiders vinden het C1-niveau in zijn algemeenheid en voor leesvaardigheid in het bijzonder te academisch en dus niet geschikt voor HBO-lerarenopleidingen.
- Er bestaat een verschil tussen de tijd die de opleiders toekennen aan (het trainen van) leesvaardigheid in het programma en de tijd die de student werkelijk met de vaardigheid bezig is.

Zoals hier boven al aangegeven is het op basis van dit onderzoek onmogelijk voorwaarden te definiëren om het C1-niveau voor leesvaardigheid te realiseren.

We kunnen hooguit enkele aanbevelingen doen die van belang zijn bij het werken aan, en hopelijk bereiken van, dit in de Kennisbasis gedefinieerde niveau voor leesvaardigheid.

1. Er dient consensus te komen over het eindniveau voor leesvaardigheid: B2, B2+ of C1:
De C1-eis in de Kennisbasis geeft geen garantie dat de opleidingen dit niveau ook nastreven. Intervisie tussen verschillende lerarenopleidingen, overleg binnen de VloF en intercollegiale consultatie met de redacteurs van de Kennisbasis zouden de basis kunnen leggen voor consensus. Deze drie middelen zullen ons inziens moeten worden ingezet bij de herziening van de Kennisbasis Frans die voor 2013 gepland is.
2. Er dient consensus te komen over de soort toets die het eindniveau moet aantonen.
De DALF C1-leesvaardigheidstoets wordt te 'academisch' gevonden. Er valt wat voor te zeggen om uitgaande van de descriptoren van het ERK, genoemd in het document *Taalprofielen*,¹³ een vergelijkbare, landelijke C1 leestoets te maken, die uitgaat van descriptoren die voor studenten van een lerarenopleiding relevant zijn: het begrijpen van vakliteratuur over onderwijs, artikelen over algemeen belang (ook voor HBO studenten) in een opinieblad, een brief van een Franse universiteit mbt de inschrijfprotocollen, etc. De eis dat studenten alle lange, complexe teksten moeten kunnen begrijpen, ook teksten die 'buiten hun domein vallen'¹⁴ lijkt niet relevant voor bachelorstudenten.

In het projectplan was er ook nog sprake van een derde deel, een voorbeeld van een toetsmatrijs en van een C1-toets. Dit deel is komen te vervallen we wel om volgende redenen:

- Het heeft weinig zin een voorbeeldtoets(matrijs) te maken als het niet duidelijk is wat het algemeen aanvaarde eindniveau voor lezen is.

¹³ Liemberg, E., Meijer, D. (Red). (2004).

¹⁴ « Peut comprendre dans le détail des textes longs et complexes, qu'ils se rapportent ou non à son domaine, à condition de pouvoir relire les parties difficiles. » Conseil de l'Europe (2011, p. 165)

- De C1-toets die we in eerste instantie als voorbeeld wilden invoegen, een DALF C1 toets, wordt in de antwoorden van de opleiders gezien als te academisch of filosofisch en niet geschikt, qua onderwerpkeuze tenminste, voor bachelorstudenten in Nederland. Het zou dus een misplaatste keuze zijn zo'n toets als voorbeeld in te voegen.
 - Aangezien een aantal opleidingen zelf geconstrueerde B2+ en C1 toetsen gebruiken, zou het interessant zijn deze toetsen naast elkaar te leggen, en tot een gezamenlijke, door alle opleiders gevalideerde toets te komen. Dit zou tegelijkertijd een eerste stap op weg naar (verregaande) samenwerking en consensus kunnen betekenen. Het vergelijken van verschillende toetsen valt echter buiten het kader van dit onderzoek. De eerder genoemde handleiding van de Raad van Europa (Conseil de l'Europe 2011) kan als basis worden gebruikt bij het construeren van betrouwbare en valide toetsen op C1-niveau voor leesvaardigheid. Als voorbeeld van zo'n document wordt op pag. 16 en 17 een schema gereproduceerd dat als hulpmiddel dient bij het bepalen van het niveau van een tekst en van de opgaven. De descriptoren en tekstkenmerken en strategieën uit *Taalprofielen*¹⁵ kunnen als uitgangspunt van dit schema worden genomen.
3. Tot slot willen we de aanbeveling doen om het taalportfolio daadwerkelijk te implementeren op de lerarenopleidingen. Uit onze gegevens blijkt dat beide partijen, studenten en opleiders, dit instrument van belang achten.

¹⁵ Liemberg, E., Meijer, D. (Red). (2004 p. 48-50).

Echantillon de grille vierge pour un test de réception écrite¹⁶

Caractéristiques	Texte 1	Texte 2	Texte 3	Texte 4	Texte 5
Source du texte					
Authenticité					
Type de discours					
Domaine					
Thème					
Nature du contenu					
Longueur du texte					
Vocabulaire					
Grammaire					
Texte susceptible d'être compris par des apprenants de niveau du CECRL :					

¹⁶ Conseil de l'Europe (2011, p. 179).

Items compréhensibles par des apprenants/utilisateurs au niveau CECRL (indiquer le code de l'item)					
A1					
A2					
B1					
B2					
C1					
C2					

Points de césure initiaux :Points de césure finaux :.....

Tot slot

Dit onderzoek heeft niet de resultaten opgeleverd die we ervan verwacht hadden. Het kreeg een verrassende wending toen bleek dat het C1-niveau voor leesvaardigheid door bijna geen enkele opleiding hard gemaakt kan worden. Natuurlijk is het zo dat niveaubepaling en –toetsing door veel (ervaren) opleiders 'intuïtief' gebeurt, en daar is natuurlijk niets mis mee, maar als er geen consensus bestaat over het te toetsen eindniveau en de manier van toetsen, dan is deze intuïtieve benadering op zijn zachtst gezegd een wankelende basis.

Eenheid bereiken op deze twee punten lijkt een eerste vereiste. De lerarenopleiders Frans in Nederland dienen daartoe meer en vaker bij elkaar in de keukens te gaan kijken. Intercollegiaal overleg is een daartoe geëigend middel. Dit is des te belangrijker omdat wij, als lerarenopleiders Frans, de (toekomstige) redacteuren van de herziene Kennisbasis van advies moeten voorzien. Bovendien lijkt de tijd gekomen om voorzichtig af te stappen van de DELF/DALF examens – die veelal uitgaan van academische vaardigheden, vooral op de hoge niveaus (C1 en C2) en samen landelijke vaardigheidstoetsen te ontwikkelen, die best wel gestoeld mogen zijn op de DELF/DALF toetsvorm maar die meer moeten aansluiten bij de praktijk van een tweedegraads lerarenopleiding.

Een ander argument vóór ontwikkeling van landelijke vaardigheidstoetsen, behalve die voor leesvaardigheid, is dat in de huidige Kennisbasis gesproken wordt over het B2+ niveau voor luisteren, mondelinge taalvaardigheid en schrijven en dat toetsen op dit tussenniveau niet bestaat. Een schone taak dus voor de lerarenopleiders Frans, een uitgelezen mogelijkheid om de handen ineen te slaan.

Pas als we met redelijke mate van betrouwbaarheid het eindniveau van studenten van verschillende lerarenopleidingen kunnen vergelijken, en met redelijke mate van zekerheid kunnen vaststellen dat onze studenten wel of niet het C1-niveau hebben behaald, dan dient er verder onderzoek plaats te vinden naar mogelijke verbanden tussen activiteiten en wel/niet behalen van het C1-niveau. Dit geldt zowel voor leesvaardigheid, zoals in dit onderzoek, als voor de andere vaardigheden.

Zoals we in het bovenstaande al hebben aangegeven, kan het taalportfolio wellicht een belangrijke brug slaan die de verbinding legt tussen het vertrekpunt van de student en zijn einddoel, het B2+ niveau (of B2, of C1...) dat gloort aan de andere kant van de oever.

Zwolle, 16 juli 2012

Geraadpleegde literatuur

Conseil de l'Europe (Ed.) (2011). *Relier les examens de langues au Cadre européen commun de référence pour les langues : Apprendre, enseigner, évaluer (CECRL)*. Strasbourg, Division des Politiques Linguistiques.

Kennisbasis Frans (2009). Geraadpleegd op: http://www.hbo-raad.nl/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=115&Itemid=5

Liemberg, E., Meijer, D. (Red). (2004). *Taalprofielen*. Enschede: Nationaal Bureau Moderne Vreemde Talen.

Bijlagen

Bijlage 1 - Projectplan Implementatie Kennisbasis Frans (VLoF / Expertisecentrum MVT) Leesvaardigheid C1

Achtergrond van het project

De Kennisbasis voor Frans is vorig jaar gelegitimeerd. Binnen de opleidingen is enthousiast gewerkt aan de implementatie van de kennisbasis in het curriculum. De snelheden waarmee de opleidingen dat doen variëren, maar feit is dat de Kennisbasis leeft. De eerste toetsen in de vorm van een pretest zijn inmiddels ook geweest. De resultaten daarvan zijn bemoedigend te noemen.

In de Kennisbasis Frans worden verschillende minimum eindniveaus voor de vaardigheden aangegeven: B2 (schrijfvaardigheid), tussen B2 en C1 (luistervaardigheid / spreek- en gespreksvaardigheid) en C1 (leesvaardigheid). Veel instellingen meten dit niveau door middel van DELF (B2) en DALF (C1) toetsen. Deze examens worden landelijk gecoördineerd door de FNA, de Frans-Nederlandse Academie. Het probleem is dat het niet mogelijk om is om op hetzelfde moment voor twee verschillende eindniveaus de DELF-DALF toetsing af te leggen. Studenten zouden dan twee keer aan de toetsing moeten deelnemen, wat financieel zeer ongunstig is (twee keer inschrijfkosten) en bovendien studiebelemmerend werkt (de toetsing is slechts 1 keer per jaar, eind mei). Een mogelijke oplossing zou zijn om alle studenten de DELF B2 toets te laten maken voor alle vaardigheden, en daarnaast speciaal toetsmateriaal te ontwikkelen voor de verschillende vaardigheden op C1-niveau (behalve voor schrijfvaardigheid). Dit was in eerste instantie het plan van het VLoF (Vereniging van Lerarenopleiders Frans). Maar er bestaan aanwijzingen dat C1 niet voor alle studenten haalbaar is, terwijl er ook een groep studenten bestaat die de DALF-toets wél haalt. De vraag die dan ontstaat is: onder welke voorwaarden kan het niveau C1 voor studenten worden gerealiseerd? Met andere woorden: welke studenten halen het C1-niveau wel en welke niet? Het bestuur stelt dus voor het oorspronkelijk plan - ontwikkeling van toetsmateriaal - aan te passen en te vervangen door een onderzoek naar de bevorderende en belemmerende factoren. Dat we hierbij in eerste instantie voor Leesvaardigheid kiezen wordt ingegeven door het feit dat dit de enige vaardigheid is waarvoor in de Kennisbasis het beheersingsniveau C1 geldt.

Doel van het project

Het doel van het project is een beschrijving te geven van de groep studenten die voldoen aan de voorwaarden om het in de Kennisbasis Frans beoogde eindniveau voor Leesvaardigheid, C1, te halen. Daarnaast willen we onderzoeken aan welke voorwaarden trainings- en toetsmaterialen Leesvaardigheid moeten voldoen zodat een zo groot mogelijke groep studenten een reële kans maakt het C1-niveau te halen.

Activiteitenplan

Wat	Wanneer	Wie
1) opstellen schriftelijke vragenlijst die uitgezet gaat worden onder studenten van lerarenopleidingen die het DALF C1-niveau gehaald hebben 2) vragenlijst rondsturen voor feedback 3) opstellen format met punten voor vraaggesprek met collega van andere instellingen (met als doel een inventarisatie te maken van het trainings- en toetsprogramma leesvaardigheid bij alle lerarenopleidingen)	september 2011	projectgroep
feedback geven op vragenlijst studenten	oktober 2011	klankbordgroep
1) feedback verwerken en vragenlijst verspreiden 2) afspraken maken met collega's van andere	oktober 2011	projectgroep projectgroep en

instellingen voor vraaggesprek en inventarisatie 3) vraaggesprekken met collega's houden (via een persoonlijk bezoek of telefonisch) 4) toetsmateriaal (toetsmatrijzen, voorbeelden van leesvaardigheidstoetsen) op C1-niveau verzamelen en aan elkaar via Dropbox beschikbaar stellen		klankbordgroep projectgroep en klankbordgroep projectgroep en klankbordgroep
1) vragenlijst door studenten van alle instellingen laten invullen 2) ingevulde vragenlijsten terugsturen aan projectgroep	november- december 2011	klankbordgroep en projectgroep
1) analyse ingevulde vragenlijsten 2) opstellen samenvatting resultaten vragenlijsten 3) analyse resultaten vraaggesprekken en inventarisatie 4) opstellen samenvatting resultaten vraaggesprekken en inventarisatie	januari – februari 2012	projectgroep
eerste versie rapport opstellen, bestaande uit – samenvatting resultaten vragenlijsten, inventarisatie		projectgroep

leesvaardigheidstoetsen en -curriculum – definitie huidige groep studenten die C1 halen; definitie voorwaarden waaraan curriculum en trainings- en toetsmaterialen leesvaardigheid moeten voldoen zodat een zo groot mogelijke groep studenten een reële kans maakt het C1-niveau te halen – Bijlagen: voorbeelden van toetsmatrijzen en toetsen		
eerste versie rapport presenteren op voorjaarsconferentie VLOF	april	projectgroep
feedback op rapport geven	april-mei	klankbordgroep
1) feedback verwerken 2) definitieve versie rapport opstellen	mei - augustus	projectgroep

Beoogd product

Het product zal bestaan uit drie delen:

- deel 1: **Verslag** van de resultaten vragenlijst / panelgesprek opleiders
- deel 2:
 - Definitie** van voorwaarden om het in de Kennisbasis Frans beoogde eindniveau voor Leesvaardigheid, C1 te halen en beschrijving van de groep studenten die voldoen aan de voorwaarden.
 - Definitie** van voorwaarden waaraan curriculum en trainings- en toetsmaterialen Leesvaardigheid moeten voldoen zodat een zo groot mogelijke groep studenten een reële kans maakt het C1-niveau te halen.
- deel 3: **Voorbeelden** van een toetsmatrijs en van DALF C1-toetsen

Betrokken personen en taakverdeling

Projectgroep

Eric Kok (Hogeschool Windesheim): projectleider

Frans le Carré (FLOT) : projectgroeplid

Klankbordgroep
Florence Gaillard (HU)
Sonja Heebing (HU)
Nakry Im (HR)
Zineb Lekbir (HvA)

Budget

Het project heeft een budget van 12.500 euro, zo verdeeld

Projectleider: 500 euro (10 uur) voorbereiding voor schrijven projectplan
 1000 euro (20 uur) projectmanagement
 2500 euro (50 uur) uitvoering

Uitvoerder 1: 2500 euro (50 uur) uitvoering

Uitvoerder 2: 2500 euro (50 uur) uitvoering

5 leden klankbordgroep: 3500 euro, oftewel 700 euro (14 uur) per persoon

Planning

Van 1 september 2011 t/m 1 september 2012

Bijlage 2 - Studentenvragenlijst

A. Eindniveau leesvaardigheid

1. Welke eindtoets leesvaardigheid heeft u in het kader van uw opleiding gemaakt (DALF C1, TCF, andere toets)? Het gaat om de toets leesvaardigheid aan het eind van uw opleiding.
2. Wat was uw score of resultaat op de eindtoets leesvaardigheid (volgens C1 criteria)?

B. Persoonlijke gegevens

3. Man/vrouw
4. Leeftijd:
5. Welke taal beschouwt u als uw...
eerste taal:
tweede taal:
derde taal:

C. Vooropleiding

6. Wat is uw hoogst behaalde diploma?

Basisonderwijs

7. In welk land heeft u basisonderwijs gevolgd?
Nederland
Frankrijk
Ander Franstalig land
Ander land, nl.:
8. In welke taal werd dit onderwijs gegeven?
Nederlands
Frans
Anders, nl.:

Middelbaar onderwijs

9. In welk land heeft u op de middelbare school gezeten?
Nederland
Frankrijk
Ander Franstalig land
Ander land, nl.:

10. In welke taal werd dit onderwijs gegeven?

Nederlands

Frans

Anders, nl.:

Bacheloropleiding

11. Heeft u voor deze opleiding een andere bacheloropleiding gevolgd?

Ja

Nee (ga verder met vraag 14)

12. Zo ja, in welk land?

Nederland

Frankrijk

Ander Franstalig land

Ander land, nl.:

13. Heeft u uw diploma voor deze bacheloropleiding gehaald?

Ja

Nee

Zo niet, hoeveel maanden heeft u deze opleiding gevolgd?

Masteropleiding

14. Heeft u voor deze opleiding een masteropleiding gevolgd?

Ja

Nee (ga verder met vraag 17)

15. Zo ja, in welk land?

Nederland

Frankrijk

Ander Franstalig land

Ander land, nl.:

16. Heeft u uw diploma voor deze masteropleiding gehaald?

Ja

Nee

Zo nee, hoeveel maanden heeft u deze opleiding gevolgd?

D. Uw ervaringen met de Franse taal

17. Heeft u ooit langere tijd in Frankrijk (of een Franstalig land) doorgebracht?

Ja

Nee (ga verder met vraag 21)

18. Zo ja, hoelang?
6 maanden – 1 jaar
1 jaar-3 jaar
3 jaar-10 jaar
langer dan 10 jaar
19. Zo ja, wat was het doel van uw verblijf? (meerdere antwoorden mogelijk)
Werk
Vakantie
Familie/vrienden bezoeken
Opleiding
Anders, nl.:

Zo ja, geef hieronder aan in hoeveel procent van de gevallen u het Frans nodig heeft gehad voor uw mondelinge en schriftelijke contacten.

20. Werd in het gezin of op de plaats waar u verbleef Frans gesproken?
Ja
Nee
21. Heeft u contact met Franstaligen, buiten de opleiding?
Ja
Nee (ga verder met vraag 24)
22. Zo ja, om welk soort contacten gaat het? Kruis het relevante antwoord aan.

Correspondentie	
SMS	
Telefoon/skype	
Sociale media (zoals Facebook, Twitter)	
Elkaar ontmoeten	

Specificeer hieronder het soort contact.

.....
.....

23. Hoe intensief zijn de contacten:
dagelijks
wekelijks
maandelijks
minder

E. Lezen in vrije tijd (buiten het kader van je studie)

24. Hoe omschrijft u uzelf als lezer?

- Een verwoede lezer
- Een regelmatige lezer
- Een incidentele lezer
- Een zeldzame lezer

25. Leest u Frans in uw vrije tijd?

- Ja
- Nee (ga verder met vraag 28)

26. Zo ja, met welke doel leest u in het Frans? Kruis maximaal twee doelen aan.

- Om mijn taalvaardigheid in het algemeen te vergroten
- Om specifiek mijn leesvaardigheid te vergroten
- Om mijn vocabulaire te vergroten
- Om mijn kennis van de (Franstalige) wereld te vergroten.
- Voornamelijk voor mijn plezier
- Anders namelijk:

27. Zo ja, wat voor soort Franse teksten leest u in uw vrije tijd en met welke frequentie? (ongeacht het medium, digitaal of papier)

	(bijna) nooit	maandelijks	wekelijks	(bijna) dagelijks
Kranten				
Tijdschriften				
Boeken (fictie)				
Boeken (non fictie)				
Wetenschappelijke literatuur				
Frans ondertitelde films				

Zijn er andere teksten die u vaak leest in uw vrije tijd, buiten de opsomming hierboven?

- Ja, namelijk
- Nee

28. Bent u in staat een Franstalige tekst met betrekking tot uw persoonlijke interesses met net zoveel plezier en gemak te lezen als een Nederlandse?

- Ja
- Nee

F. Lezen voor de opleiding

29. Wat leest u in het Frans voor de opleiding?

	(bijna) nooit	maandelijks	wekelijks	(bijna) dagelijks
Kranten				
Tijdschriften				
Boeken (fictie)				
Boeken (non fictie)				
Wetenschappelijke literatuur				
Frans ondertitelde films				
Studieboeken voor de Franse vakken				

Zijn er andere teksten die u vaak leest voor de opleiding, buiten de opsomming hierboven?

Ja, namelijk

Nee

30. Heeft u tijdens de opleiding een individueel taalportfolio gebruikt?

Ja, namelijk ... (bijv. Europees taalportfolio)

Nee (ga verder met vraag 32)

31. Zo ja, welke activiteiten waren eraan gekoppeld?

	Ja	Ne e
Zelf leerdoelen bepalen voor het vergroten van uw leesvaardigheid		
Teksten kiezen		
Vragen / samenvattingen bij teksten maken		
Leesstrategieën oefenen		

Waren er andere activiteiten gekoppeld aan het taalportfolio, buiten de opsomming hierboven?

Ja, namelijk

Nee

32. Welke van onderstaande drie activiteiten zijn volgens u het meest effectief geweest voor de ontwikkeling van uw leesvaardigheid? Maak een persoonlijke top drie door in het hokje achter de betreffende activiteit het nummer 1, 2 of 3 te zetten, op volgorde van belang (dus nummer 1 is het meest effectief).

Zelf teksten kiezen	
Begripsvragen beantwoorden of zelf bedenken	
Samenvattingen maken	
Vertalen	
Leesstrategieën oefenen	
Veel lezen in de vrije tijd	
Onbekende woorden in een FF woordenboek opzoeken	
Onbekende woorden in een FN woordenboek opzoeken	
Lezen zonder woordenboek	
Betekenis van nieuwe woorden systematisch noteren met NL betekenis	
Betekenis van nieuwe woorden systematisch noteren met FR omschrijving	
Tekst in het Frans mondeling presenteren/analyseren aan de hand van steekwoorden op papier	
Andere activiteit, namelijk:	

Geef alleen van de drie activiteiten die u bij vraag 32 genoemd heeft aan of u ze vaak, soms of nooit tijdens uw opleiding gedaan heeft.

	(bijna) nooit	maandelijks	wekelijks	(bijna) dagelijks
1.				
2.				
3.				

33. Hoeveel tijd is er binnen het vak taalvaardigheid besteed aan de verschillende vaardigheden?

Geef een schatting van de tijd die u **daadwerkelijk** hebt besteed aan de vier vaardigheden is besteed, door de hele opleiding heen. Bijvoorbeeld: leesvaardigheid 30% van de tijd, spreekvaardigheid 30%, luistervaardigheid 20%, schrijfvaardigheid 20%).

	% van de tijd binnen taalvaardigheidsprogramma
Leesvaardigheid	
Luistervaardigheid	
Schrijfvaardigheid	
Spreek-/gespreksvaardigheid	

G. Woordenboekgebruik

34. Gebruikt u een woordenboek bij het lezen?

- Nooit
- Af en toe
- Vaak
- Voortdurend

35. Wat voor soort woordenboek gebruikt u? (ongeacht het medium, papieren woordenboeken of digitale versies).

- Frans-Frans
- NL-FR
- FR-NL

H. Onderzoeksvaardigheden

Binnen de opleiding tot leraar Frans wordt aandacht besteed aan onderzoeksvaardigheden.

Voorbeelden van onderzoeksvaardigheden zijn: relevante (semi-) wetenschappelijk materiaal verzamelen, bestuderen en analyseren, een synthese schrijven op basis van verschillende bronnen, een onderzoeksvraag formuleren, conclusies trekken op grond van verschillende bronnen.

36. Aan de hand van welke bronnen heeft u tijdens de opleiding onderzoeksvaardigheden geoefend? Zet een 1, 2 of 3 voor de bronnen al naar gelang hun belang (dus 1 betreft de bronnen die u het vaakst heeft geraadpleegd). U bent niet verplicht alle drie de cijfers te gebruiken.

- Franstalige bronnen
- Nederlandstalige bronnen
- Engelstalige bronnen
- Anderstalige bronnen
- Ik heb geen onderzoeksvaardigheden geoefend

Zijn er andere elementen die van belang zijn voor het halen van C1-niveau voor leesvaardigheid en die niet in deze enquête aan bod zijn gekomen? Hieronder is ruimte om deze elementen te noemen of om eventueel andere suggesties te doen.

Bijlage 3 - Vragenlijst docenten

Opbouw leesprogramma

- Welke opleidingsvarianten biedt u aan (denk aan voltijd, deeltijd, afstandslernen, zij-instroomtraject e.d.)
- Wordt het programma leesvaardigheid los aangeboden of geïntegreerd met de andere vaardigheden?
- Wordt op uw opleiding stelselmatig het ERK gebruikt al referentiekader?
- Welke ERK niveaus dienen als uitgangspunt (indien u het nog niet genoemd heeft bij de vorige vraag)?
- Wat is de opbouw van het programma voor leesvaardigheid?
- Welke doelen dienen als uitgangspunt?
- Is er een doorlopende leerlijn voor het programma gedefinieerd? Zo ja, welke?
- Gebruikt u een methode en/of eigen materiaal voor het programma? Omschrijf het materiaal nader. (Bijv: titel, jaar van publicatie, uit welke onderdelen bestaat het materiaal. Geef globale schatting van aandeel materiaal eigen hand / bestaande methode. Hoe wordt een methode gevolgd: van a tot z of op een eclectische manier?)
- Geef een korte omschrijving van de meest gebruikte werkvormen voor het oefenen van leesvaardigheid.
- Wat is volgens de lerarenopleider de werkvorm(en) die het meeste rendement geeft/geven?
- Gebruikt u een taalportfolio? Zo ja, welke, in welk leerjaar, op welke manier, welke evaluatie-vorm, enz.
- Hoeveel credits voor leesvaardigheid kent uw opleiding? (uitgesplitst naar leerjaar en naar soort opleiding) Hoeveel contacturen zijn daaraan gekoppeld?
- Gebruikt u ICT als instrument bij leesvaardigheidstraining? Zo ja, op welke manier?

Indien er diverse opleidingsvarianten zijn, bovenstaande vragen over programma, doelen, leerlijn, methode, werkvormen, taalportfolio, uren/credits en ICT graag voor elke variant beantwoorden, voor zover de programma's verschillen.

(Eind)toetsing

- Hoe ziet het toetsprogramma voor leesvaardigheid eruit? Beschrijf per leerjaar de soort toets/-en (voortgangs- of eindtoets) en de soort opdrachten.
- Hoe wordt de validiteit van de toetsen gewaarborgd? Denk aan gebruik externe toetsen, meelezers, rol toetscommissie, inkijkmomenten, gebruik toetsmatrijzen.
- Werkt u met interne of externe toetsen voor leesvaardigheid? Een voorbeeld van een externe toets is de DELF/DALF toets. Indien extern, welke toets(en) gebruikt u?

- Welke andere beoordelingsinstrumenten gebruikt u voor leesvaardigheid? (bijvoorbeeld een portfolio)
- Indien u de studenten met een taalportfolio laat werken, gebruikt u dit portfolio dan als beoordelingsinstrument of als begeleidings- en leerinstrument?
- In de kennisbasis wordt C1 als eindniveau gevraagd. Koppelt u voorafgaande toetsen ook aan het ERK? Zo ja, op welke manier?
- Als u zelf de eindtoets maakt (zelf tekst zoeken en vragen formuleren), hoe bepaalt u dan dat de toets op C1-niveau is? Welk(e) instrument(en) zet u hierbij in?
- Geeft u met een percentage aan hoe groot het aantal studenten is dat C1-niveau haalt (inschatting).

Indien er diverse opleidingsvarianten zijn, bovenstaande vragen over toetsing graag voor elke variant beantwoorden, voor zover de programma's verschillen.

Enquête (in te vullen door opleider)

Voorwaarden

De onderstaande vragen gaan over succesfactoren die mede bepalen dat studenten het C1-niveau halen.

Wat zijn volgens u de voorwaarden voor het halen van C1-niveau? Geef in de onderstaande tabellen het belang dat u toekent aan de genoemde voorwaarden.

0 = ik weet niet wat het belang van deze voorwaarde is

1 = vind ik niet belangrijk

2 = vind ik belangrijk

3 = vind ik heel belangrijk

A. Persoonlijke situatie student

Voorwaarde	0	1	2	3
1. Geslacht				
2. Leeftijd				
3. Franse of Franstalige nationaliteit				
4. Moedertaal is Frans				
5. Tweede taal is Frans				
6. Meertaligheid (afgezien van het Frans)				

B. Vooropleiding student

Voorwaarde	0	1	2	3
7. Basisonderwijs in Frankrijk of Franstalig land				
8. Middelbaar onderwijs in Frankrijk of Franstalig land				
9. Andere bacheloropleiding in Frankrijk/Franstalig land afgerond				
10. Andere bacheloropleiding in Nederland of elders afgerond				
11. Andere bacheloropleiding in Frankrijk/Franstalig land afgerond				
12. Andere masteropleiding in Nederland of elders afgerond				

C. Ervaringen met de Franse taal

Voorwaarde	0	1	2	3
13. Werkervaring in Frankrijk of Franstalig land (langer dan een jaar)				
14. In Frankrijk of Franstalig land gevestigd (langer dan een jaar)				
15. Buitenlandverblijf (meer dan 2 maanden) met als doel werk				

16. Buitenlandverblijf (meer dan 2 maanden) met als doel vakantie / sociale contacten				
17. Buitenlandverblijf (meer dan 2 maanden) met als doel opleiding				
18. Intensieve contacten (meer dan 1 x per week) met Franstaligen op afstand (via correspondentie, via sms, via telefoon/Skype, via andere sociale media zoals Facebook, MSN)				
19. Intensieve contacten (meer dan 1 x per week) met Franstaligen via ontmoetingen/afspraken				

D. Lezen in vrije tijd

Voorwaarde	0	1	2	3
20. De student leest in het algemeen veel en graag uit zichzelf				
21. De student leest vaak Franse [kranten] in vrije tijd				
... tijdschriften...				
... boeken (fictie) ...				
... boeken (non fictie) ...				
... wetenschappelijke literatuur				
... sites ...				
... sociale media ...				
... Franse ondertitels bij films ...				

E. Lezen voor de opleiding

Voorwaarde	0	1	2	3
22. De student leest vaak Franse [kranten] voor zijn opleiding				
... tijdschriften...				
... boeken (fictie) ...				
... boeken (non fictie) ...				
... wetenschappelijke literatuur				
... sites ...				
... sociale media ...				
... Franse ondertitels bij films ...				
... studieboeken voor andere vakken				
23. De student bepaalt zelf leerdoelen voor lezen in het kader van taalportfolio				
24. De student kiest zelf teksten in het kader van taalportfolio				
25. De student maakt vragen/samenvattingen bij teksten in het kader van taalportfolio				

26. Welke van onderstaande activiteiten zijn volgens u het meest effectief geweest voor de ontwikkeling van de leesvaardigheid van uw studenten? Maak een persoonlijke top drie met de drie belangrijkste voorwaarden door in het hokje achter de betreffende activiteit het nummer 1, 2 of 3 te zetten, op volgorde van belang (dus nummer 1 is het meest effectief).

Zelf teksten kiezen	
Begripsvragen beantwoorden of zelf bedenken	
Samenvattingen maken	
Vertalen	
Leesstrategieën oefenen	
Veel lezen in de vrije tijd	
Onbekende woorden in een FF woordenboek opzoeken	
Onbekende woorden in een FN woordenboek opzoeken	
Leren lezen zonder woordenboek	
Betekenis van nieuwe woorden systematisch noteren met NL betekenis	
Betekenis van nieuwe woorden systematisch noteren met FR omschrijving	
Tekst in het Frans mondeling presenteren/analyseren aan de hand van steekwoorden op papier	
Andere activiteit, namelijk:	

27. Geef van de drie activiteiten die u bij de vorige vraag genoemd heeft aan of ze nooit, soms of vaak tijdens de opleiding aan bod komen.

	(bijna) nooit	maandelijks	wekelijks	(bijna) dagelijks
1.				
2.				
3.				

28. Hoeveel tijd is er binnen het vak taalvaardigheid besteed aan de verschillende vaardigheden?

Geef een schatting van de tijd die aan de vier vaardigheden is besteed, door de hele opleiding heen. Bijvoorbeeld: leesvaardigheid 30% van de tijd, spreekvaardigheid 30%, luistervaardigheid 20%, schrijfvaardigheid 20%.

	% van de tijd binnen taalvaardigheidsprogramma			
	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4
Leesvaardigheid				
Luistervaardigheid				
Schrijfvaardigheid				
Spreek- /gespreksvaardigheid				

F. Woordenboekgebruik

Voorwaarde	0	1	2	3
29. De student gebruikt regelmatig een [Frans-Frans] woordenboek bij het lezen				
... een Frans-Nederlands ...				
... een Nederlands-Frans ...				

G. Onderzoeksvaardigheden

Voorwaarde	0	1	2	3
30. Er is een onderzoeksvaardighedenleerlijn in het curriculum van uw opleiding waarbij de student systematisch aan zijn onderzoeksvaardigheden werkt				
31. De student oefent onderzoeksvaardigheden aan de hand van Franse teksten				